

राज्यातील कायदे आणि राज्याच्या विनियमांतील  
दुरुस्तीचा भाग म्हणून गुन्ह्याच्या व्याख्येतून  
(गुन्हेसूचीतून) काढून टाकण्याच्या तरतुदीच्या  
परिणामकारकतेसाठी समितीचे संस्थात्मकीकरण

## महाराष्ट्र शासन

### उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

शासन निर्णय क्र. ई-बिझ-२०२०/प्र.क्र. १०५/उद्योग-८

मंत्रालय, मादाम कामा रोड, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : ३० मे, २०२२

#### प्रस्तावना:

भारतात गुंतवणुक आकर्षित करण्यासाठी आणि देशात रोजगारनिर्मिती करण्याच्या हेतूने देशात अनुकूल उद्यम वातावरणनिर्मितीसाठी भारत सरकारने अनेक उपक्रम हाती घेतले आहेत. सदर उपक्रमामध्ये पायाभूत सुविधांचा विकास, लॉजिस्टिकमधील सुधारणा, कॉर्पोरेट करांच्या दरांत घट, बिगर बँकिंग वित्तपुरवठा कंपनी आणि बँकांच्या रोखीकरणाच्या समस्यांचे सुलभीकरण, व्यवसाय सुलभीकरणांतर्गत सुधारणा, परकीय थेट गुंतवणुक धोरणातील सुधारणा, पूर्तता भार कमी करणे, सार्वजनिक खरेदी आदेशांच्या माध्यमातून देशांतर्गत उत्पादन वाढविण्यासाठी धोरण, टप्प्यानुसार उत्पादन कार्यक्रम (पीएमपी) आणि विविध मंत्रालयांच्या उत्पादनांशी जोडलेल्या प्रोत्साहन (पीएलआय) योजना समाविष्ट आहेत.

व्यवसाय सुलभीकरण (EoDB) उपक्रमाचा एक भाग म्हणून अनेक वर्षांपूर्वी बनविलेल्या विविध प्रकारच्या केंद्र आणि राज्य पातळ्यांवरील कायदे/नियमातील कालबाह्य झालेल्या तरतुदी तसेच अप्रचलित तरतुदी यांचा व्यवसायांवरील नियामक अनुपालन बोझा कमी करणे याबाबतचा उद्देश आहे.

“व्यवसायांवरील नियामक अनुपालन बोझा कमी करण्याची” उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत:

१. कायद्यातील बोजड अनुपालनांचे सुलभीकरण / घट साध्य करणे.
२. शासन ते व्यवसाय (G2B) यंत्रणांची ऑनलाईन अंमलबजावणी करणे.
३. अप्रचलित असलेले आणि सद्यस्थितीत महत्त्वाचे नसलेले कायदे रद्द करणे.
४. स्वयं-नूतनीकरणाची अंमलबजावणी करणे.
५. स्वयंघोषणापत्र आणि तृतीय पक्ष प्रमाणपत्र इत्यादींची अंमलबजावणी करणे.
६. पालन करणे आवश्यक असलेल्या अनुपालनांची नियतकालिकता कमी करणे.
७. छोट्या समजल्या जाणाच्या गुन्हेगारी अपराधांना गुन्ह्याच्या व्याख्येतून (गुन्हेसूचीतून) काढून टाकणे.
८. ब्लॉकचेन व तत्सम नवीन तंत्रज्ञानांचा अंगीकार करणे.

राहणीमान सुलभता (EoL) आपल्या अंतर्क्षेत्रात आणणाऱ्या व्यवसाय सुलभीकरण (EoDB) उपक्रमाप्रमाणे “व्यवसायांवरील नियामक अनुपालन ताण कमी करणे” हा उपक्रम २०२० साली सुरु करण्यात आलेला आहे. नागरिकांशी संबंधित कायदे आणि सेवांना समाविष्ट करण्यासाठीही सदर कार्यक्रम विस्तारित करण्यात आला आहे. सदर उपक्रमांतर्गत गुन्हेगारी अपराधांसाठी कायद्यातील तरतुदीनुसार विहित करण्यात आलेली तुरुंगवासाची शिक्षा काढून टाकणे या उद्दीष्टांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी एक सचिव समिती स्थापन करण्याचा निर्णय शासनाच्या विचाराधीन होता.

### शासन निर्णय:

केंद्र सरकारच्या तसेच राज्य शासनाच्या विविध कायदे आणि विनियमांच्या तरतुदीनुसार गुन्हेगारी अपराधांसाठी कायद्यातील तरतुदीनुसार विहित करण्यात आलेली तुरुंगवासाची शिक्षा काढून टाकणे या उद्दीष्टाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी व्यवसाय सुलभीकरण (EoDB) उपक्रमांतर्गत अतिरिक्त मुख्य सचिव (उद्योग) यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे सचिव समिती स्थापन करण्यास मंजुरी देत आहे.

### समितीची रचना:

अनुक्र.	पदनाम	समितीतील पद
१.	अतिरिक्त मुख्य सचिव, उद्योग विभाग	अध्यक्ष
२.	अतिरिक्त मुख्य सचिव, गृह	सदस्य (मध्यवर्ती समिती)
३.	प्रधान सचिव, कायदा आणि न्यायव्यवस्था	सदस्य (मध्यवर्ती समिती)
४.	विकास आयुक्त, उद्योग संचालनालय	सदस्य सचिव

### सचिव समितीची कार्यकक्षा :-

राज्य शासनाच्या विविध संबंधित विभागांतर्गत लागु असलेले निरनिराळे अधिनियम/नियम यामध्ये विविध स्वरूपाच्या गुन्ह्यांकरीता प्रस्तावित करण्यात आलेली तुरुंगवासाची शिक्षा ही आवश्यक आहे किंवा कसे तसेच व्यवसाय सुलभीकरणाच्या दृष्टीकोनातून सदर कायद्यातील तरतुदींचे निर्गुन्हेगारीकरण (Decrimilization) आवश्यक आहे किंवा कसे यादृष्टीने सचिव समिती संबंधित विभागाच्या सचिवांना आमंत्रित करून सविस्तर चर्चा करेल आणि ज्या तरतुदी व्यवसाय सुलभीकरणाच्या दृष्टीकोनातून वगळणे आवश्यक आहे त्याबद्दल सुरप्स्ट शिफारस करेल. तुरुंगवासाच्या शिक्षेसंबंधी ज्या तरतुदी अजुन कायम ठेवणे आवश्यक असल्याचे

सदर सचिव समितीचे मत असेल, त्याविषयी समिती कारणे नमुद करून वेगळे मत नोंदवेल. संबंधित विभागांनी सचिव समितीशी वरीलप्रमाणे चर्चा केल्यानंतर सचिव समितीच्या शिफारशीप्रमाणे संबंधित अधिनियम/नियमात आवश्यक त्या सुधारणा करण्याची प्रक्रिया विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करणे अभिप्रेत राहील.

प्रस्तुत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या वेबसाइटवर उपलब्ध आहे आणि त्याचा सांकेतांक २०२२०५३११०९३४६४९० आहे. सदर शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने जारी करण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशान्वये आणि नावाने,

(रविंद्र गुरव)  
सहसचिव, महाराष्ट्र शासन

**प्रत रवाना:**

१. माननीय राज्यपालांचे सचिव
२. माननीय मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
३. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
४. अतिरिक्त मुख्य सचिव (उद्योग), उद्योग, ऊर्जा आणि कामगार विभाग
५. अतिरिक्त मुख्य सचिव, गृह
६. प्रधान सचिव, विधी आणि न्यायव्यवस्था
७. अतिरिक्त मुख्य सचिव, वित्त विभाग
८. अतिरिक्त मुख्य सचिव, महसूल विभाग
९. अतिरिक्त मुख्य सचिव, नगरविकास - १
- १०.अतिरिक्त मुख्य सचिव, नगरविकास - २
- ११.अतिरिक्त मुख्य सचिव (अपीले आणि सुरक्षा), गृहविभाग
- १२.अतिरिक्त मुख्य सचिव, सहकार आणि विपणन
- १३.अतिरिक्त मुख्य सचिव(वाहतूक आणि बंदरे), गृहविभाग
- १४.अतिरिक्त मुख्य सचिव, ग्रामविकास आणि पंचायत राज
- १५.प्रधान सचिव (वित्तीय सुधारणा- वस्तू आणि सेवा कर विभाग), वित्त विभाग
- १६.प्रधान सचिव, कामगार विभाग
- १७.प्रधान सचिव (राज्य अबकारी), गृह विभाग
- १८.प्रधान सचिव, पर्यावरण विभाग
- १९.प्रधान सचिव, महाराष्ट्र पाणीपुरवठा आणि मलनिस्सारण विभाग
- २०.प्रधान सचिव, कृषी विभाग
- २१.प्रधान सचिव, पशुपालन, दुग्धविकास आणि मत्स्योत्पादन विभाग

- २२.प्रधान सचिव, उच्च आणि तंत्रशिक्षण विभाग
- २३.प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग
- २४.प्रधान सचिव(ऊर्जा), उद्योग, ऊर्जा आणि कामगार विभाग
- २५.प्रधान सचिव, गृहनिर्माण विभाग
- २६.प्रधान सचिव, महिला आणि बाल विकास विभाग
- २७.सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग
- २८. सचिव, वैद्यकीय शिक्षण आणि औषध विभाग
- २९.महासंचालक, माहिती संचालनालय, प्रस्तुत शासन निर्णयाला व्यापक प्रसिद्धी देण्याच्या विनंतीसह
- ३०.निवडनस्ती (उद्योग -८ )

**Institutionalization of Committee for  
effecting ‘Decriminalization’ provisions  
as part of amendments in State Acts and  
State Rules**

**Government of Maharashtra  
Industry, Energy and Labour Department  
Government Resolution No. E-Biz-2020/C.R.-105/Ind-8  
Mantralaya, Madam Cama Road. Mumbai-400032  
Date: 30<sup>th</sup> May 2022**

**Preamble:**

In a bid to attract investments in India and to generate employments in the country, Government of India has adopted various initiatives to establish a conducive business environment in the country. These initiatives include programmes covering infrastructural development, logistical improvement, reduced corporate tax rates, easing Non-Banking Financial Company (NBFC) and bank liquidity problems, improving Ease of Doing Business (EoDB), FDI policy reforms, compliance burden reduction, policy measures to boost domestic manufacturing through public procurement orders, Phased Manufacturing Program (PMP), and various Ministries' Production Linked Incentives (PLI) schemes.

Objectives of the EoDB program includes– ‘Reducing Regulatory Compliance Burden for Businesses’, as the Acts and Rules required to be observed by the business entities were drafted many years ago. Many of the underlying clauses in these legislations are now obsolete or do not hold any significance in the present day.

The objectives of ‘Reducing Regulatory Compliance Burden’ are as follows:

1. Simplification/ Reduction of burdensome compliances of legislations
2. Online implementation of Government to Business (G2B) systems
3. Repealing of Acts that are archaic and are not significant today
4. Implementation of auto-renewals
5. Implementation of self-certifications and third party certifications etc.
6. Reducing periodicity of compliances that are required to be adhered to
- 7. Decriminalization of criminal offences that may be considered minor**
8. Adoption of new age technologies, such as Blockchain etc.

The EoDB exercise that took Ease of Living under its ambit, the 'Reducing Regulatory Compliance Burden for Business' was initiated in the year 2020. It has been extended to include Citizen-related laws and services as well. In order to ensure effective implementation of the 'Decriminalization' exercise of the imprisonment clauses, Government has resolved to constitute a secretary level committee.

**Government Resolution:**

To ensure the effective implementation of decriminalisation of various provisions under acts and rules of Government of India as well as Government of Maharashtra, under EoDB initiative, Government accord, sanction to constitute a committee under the chairmanship of Additional Chief Secretary (Industries) as under.

**Structure of the committee:**

<b>S. No.</b>	<b>Designation</b>	<b>Designation in Committee</b>
1.	Additional Chief Secretary, Industries Department	Chairman
2.	Additional Chief Secretary, Home	Member (Core Committee)
3.	Principal Secretary, Law & Judiciary	Member (Core Committee)
4.	Development Commissioner, Directorate of Industries	Member Secretary

**Scope of Secretary level Committee:**

The Secretary level Committee will invite concerned state department Secretary and will discuss the necessity (or otherwise) of applicable underlying imprisonment clauses in the acts/ rules. The committee will also review the provisions and will clearly recommend the decriminalisation of the provisions those are necessary for the ease in doing business. The committee will mention the reasons for the continuation of the imprisonment clauses wherever applicable. The state departments will follow the due procedure for the amendments in respective acts/ rules on the recommendations of the Committee, after discussing as above with the secretary level committee.

This Government Resolution is available on the website of the Government of Maharashtra, [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) and its code number is 202205311109346410. This Government Resolution is being issued with digital signature.

By the order and name of the Governor of Maharashtra,

**( Ravindra Gurav )**  
**Joint Secretary, Government of Maharashtra**

**Copy to:**

1. Secretary to Hon'ble Governor
2. Principal Secretary to Hon'ble Chief Minister
3. Chief Secretary, Maharashtra State, Mantralaya, Mumbai
4. Additional Chief Secretary (Industry), Industry, Energy and Labour Department
5. Additional Chief Secretary, Home
6. Principal Secretary, Law & Judiciary
7. Additional Chief Secretary, Finance Department
8. Additional Chief Secretary, Revenue Department
9. Additional Chief Secretary, Urban Development 1
10. Additional Chief Secretary, Urban Development 2
11. Additional Chief Secretary, (Appeals and Security), Home Department
12. Additional Chief Secretary, Co-Operation and Marketing
13. Additional Chief Secretary (Transport and Ports), Home Department
14. Additional Chief Secretary, Rural Development and Panchayat Raj
15. Principal Secretary (Financial Reforms - Department of Goods and Services Tax), Finance Department
16. Principal Secretary, Labour Department
17. Principal Secretary (State Excise), Home Department
18. Principal Secretary, Environment Department
19. Principal Secretary, Maharashtra Water Supply and Sanitation Department
20. Principal Secretary, Agriculture Department

21. Principal Secretary, Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries Department
22. Principal Secretary, Higher and Technical Education Department
23. Principal Secretary, Public Health Department
24. Principal Secretary (Energy), Industries, Energy and Labour
25. Principal Secretary, Housing Department
26. Principal Secretary, Woman and Child Welfare Department
27. Secretary, Food, Civil Supplies and Consumer Protection Department
28. Secretary, Medical Education and Drug Department
29. Directorate General, Information Directorate with request to give wide promotion to this Government Resolution
30. Select File (Industry-8)